

Dr. H.F. Kohlbrugge

Tekst: HEBREEËN 9 vers 27-28.

En gelijk het de mensen gezet is eenmaal te sterven, en daarna het oordeel: zo ook Christus, eenmaal geofferd zijnde om veler zonden weg te nemen zal ten anderen maal zonder zonde gezien worden van degenen, die Hem verwachten tot zaligheid.

Gisteravond stond ik opnieuw bij een open graf en zag in de groeve neerdalen het lijk van een man, die in de letterlijke zin des woords hierbeneden arm en ellendig is geweest. Intussen, schoon arm, heeft hij nochtans kunnen betuigen, dat God de Heere zeer liefelijk voor hem heeft gezorgd, zodat hij nog meer heeft nagelaten dan hij had, toen hij uit van zijn moederschoot is voortgekomen. Hij erfde een stoel van een anderen arme, die echter zeer rijk was in God, en die voor het overige naar het lichaam hier even ellendig is geweest als hij; en in die stoel heeft hij volhard in het verlangen naar de Heere om met Hem te zitten in Zijn stoel, met Hem, Die overwonnen heeft. Allerlei reden zal hij nu hebben, om de Heere te danken voor al de ellende, die hij hier beneden heeft uitgestaan; want hij vond reeds, nog hier beneden zijnde, op het laatst veel reden, de Heere er voor te danken. Want niettegenstaande al zijn ellende wilde in het eerst de vrome man in hem niet sterven, zodat het hem voortdurend wel enigermate bedenkelijk voorkwam, om zich zo geheel, zoals hij was, aan de genade over te geven. Hij wilde wel genade, doch slechts zulk een, waarbij hij geduriglijk in zijn binnenste onrustig werd, wanneer van de Wet en van Gods geboden werd gesproken. Dat kwam daarvan, dat hij nog allerlei leven in eigen hand vond. Ten laatste echter bleek het wel, waartoe het dienen moest, dat hij met zulke verschrikkelijke lichamelijke ellende overstelpt was; immers hij vond zich eindelijk inwendig nog duizendmaal ellendiger, dan hij uiterlijk was; en toen hij nu bevindelijk leerde verstaan, dat de macht der zonde *de Wet* is, toen bleef hem niets over, dan het daarvoor te houden, dat hij met de Wet in overeenstemming was, ofschoon hij er niets van zag. En zo werd hem ten laatste het leven: *Christus, en het sterven* *gewin*.

Nu weet ik echter, dat het een gevaarlijke zaak is, naar het vlees te wandel en, zoals ook onze afgestorven broeder aanvankelijk naar het vlees wandelde, ofschoon hij meende, geheel toegerust te zijn; want, wanneer iemand naar vlees wandelt, zo wacht hem de verdoemenis, gelijk wij Romeinen 8 lezen. Dat is echter gewis een ontzettende misleiding, als men gedurende zijn ganse leven gemeend heeft, dat men in de hemel zal komen, en met anderen ook in die zin er over gesproken heeft, en men dan, als de laatste adem is uitgeblazen, zich in het midden aller duivelen bevindt. Ik zeg: dat is een ontzettende misleiding.

Van het graf van zo'n arme Lazarus, die donderdagmorgen wel grotelijks verrast zal zijn geweest, toen hij in het volle licht zal hebben gezien, wat zonde is en wat genade, wat een mens is, en wat de Heere is, van dat graf moet ik u een waarschuwing brengen en ook een troost.

- Een waarschuwing: dat u toch in ernst bedenkt, dat wij geen minuut te verliezen hebben, daar de tijd waarlijk kort is. Wij menen allen, dat het de tijd nog wel heeft. Er is in waarheid geen tijd te verliezen

bij zo'n verschil: óf eeuwig leven, óf eeuwige verdoemenis. Onze overleden broeder heeft nog te goeder ure het Woord der waarheid gehoord en er ook acht op gegeven. nu schrijft echter de Apostel (Hebr. 4:1): "Laat ons dan vrezen, dat niet te eniger tijd de belofte van in zijn ruste in te gaan nagelaten zijnde, iemand van u schijne achtergebleven te zijn." Door velen van u wordt echter tot dusver deze belofte nagelaten; hetzij omdat zij niet graag afstand doen van de wereld, maar willen meenemen wat van de wereld is; hetzij dat zij aan hun zonden en verborgen ongerechtigheden vasthouden. Beide komt daaruit voort, dat een mens van zijn "ik" zich inbeeldt, dat het God is en Gode gelijk. Daarom trekt een mens het zich dan ook niet aan, dat hij van hier, dat hij sterven moet. Hij wil zijn rekening bij God vereffenen door zijn vroomheid, door het leven, dat hij in eigen hand gevonden heeft. Op zo'n leven echter volgt de verdoemenis.

- De troost daarentegen, die ik u medebreng, is deze: dat niemand uwer behoeft bekommerd te zijn vanwege zijn zonden, indien hij vanwege zijn zonden in waarheid bekommerd is, maar dat hij, daar hij niets ziet, geloven mag, geloven de onbedrieglijkheid der verlossing, welke Christus heeft aangebracht. Zodanige waarschuwing en zodanigen troost wens ik u in deze ure uiteen te zetten.

De volgende waarheden stel ik u uit de voorgelezen woorden voor ogen:

- I. Het is de mens gezet, eenmaal te sterven; met het oog op deze zaak is het, dat wij lezen, *dat Christus eenmaal geofferd is, om veler zonden weg te nemen.*
- II. De mens staat na het sterven het oordeel te wachten; met het oog daarop heet het, *dat Christus zonder zonde zal gezien worden van degenen, die Hem verwachten tot zaligheid.*

I.

Sterven moeten wij mensen, en wij weten, waarmee wij het verdiend hebben, dat wij sterven moeten. Eenmaal had Adam de boom des levens in het midden van de hof Eden, en deze boom was hem tot een zichtbaar waarteken, dat hij in de gemeenschap stond met God, Die zijn leven was, en dat niets hem zijn gelukzaligheid zou kunnen ontnemen, indien hij zich onthield van het eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads. Maar aldus lezen wij Romeinen 5: "Door één mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood, en zo is de dood tot alle mensen doorgegaan." De dood is bijgevolg de straf, welke wij allen, in de lendenen Adams zijnde, ons moedwillig op de hals gehaald hebben; het is onze straf naar het rechtvaardige woord Gods: "Ten dage, als u daarvan eet, zult u de dood sterven." Deze dood heeft iets onzichtbaars, en iets zichtbaars.

- Het onzichtbare des doods is: "het zijn buiten de gemeenschap met God" en de verwerping van Zijn heilig Aangezicht. Het zichtbare des doods is: dat het hart opgehouden heeft te kloppen, en de adem niet meer in de mens is, maar dat hij de ziel heeft uitgeblazen.
- Op het zichtbare des doods moeten wij wel acht geven, aangezien wij dag aan dag de bewijzen voor ogen hebben van het woord: "En de mens gaat naar zijn eeuwig huis" dat is, in de kamers des doods. (Pred. 12:5 naar het Hebr.) Het zichtbare van deze dood heeft reeds menige heilige Gods veel te doen gegeven; daarom lezen wij in Psalm 90: "Want wij vergaan door uw toorn, en door uw grimmigheid worden wij verschrikt. Gij stelt onze ongerechtigheden voor U, onze heimelijke zonden in het licht Uws Aanschijns. Want al onze dagen gaan heen door uw verbolgenheid; wij brengen onze jaren door als een gedachte. Aangaande de dagen van onze jaren, daarin zijn zeventig jaar, of zo wij zeer sterk zijn, tachtig jaar; en het uitnemendste van die is moeite en verdriet; want het wordt snellijk afgesneden, en wij vliegen daarheen. Wie kent de sterkte Uws toorns en uw verbolgenheid, naardat Gij te vrezen zijt? Leer ons zo onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen." (Psalm 90:7-12)

Op zulke woorden der heiligen Gods moeten wij acht geven; immers daaruit zien wij, wat achter de dood ligt, die wij allen sterven moeten, namelijk de toorn en verbolgenheid God s, zodat het naar het zichtbare

weliswaar een lichamelijke dood is, die wij sterven, maar zoals het voor Gods gericht beschouwd wordt, is het sterven waarlijk geen kleine zaak, geen scherts; want als het de toorn en de verbolgenheid Gods is, dat wij sterven, zo houdt de zaak met onze dood niet op, maar wij worden aan die toorn en die verbolgenheid overgeleverd, door welke ons leven van deze aarde weggenomen wordt. Deze toorn en deze verbolgenheid Gods gevoelt de mens heel goed in zijn geweten en in de binnenste diepste gedachten zijn harten; daarom wil hij ook niet graag van sterven horen en zoekt iedere gedachte aan zijn dood zoveel mogelijk te verdrijven. De mens doet dit echter niet met ronde woorden, veeleer zal hij menigmaal van zijn dood spreken, ook wel van zijn hoop op de genade, maar in de grond des harten denkt hij niet graag aan zijn dood, maar verdrijft veelmeer elke gedachte daaraan. Dat komt van de vreeslijke waarheid, die zo diep in het hart des mensen spreekt: "Dat u sterft, o mens, dat is Gods toorn en grimmigheid, omdat u Hem, Die uw leven was, moedwillig hebt prijsgegeven, en zo tegen Hem gezondigd hebt." Wij verdrijven evenwel graag elke gedachte aan onze dood, omdat wij onder die toorn en die grimmigheid Gods ons niet willen buigen.

Het is een waarheid, dat de dood der gelovigen voor hen geen betaling voor hun zonden is, noch eigenlijk een straf voor hun zonde, maar integendeel *een door- en ingang ten eeuwige leven*, zoals wij uit onze Catechismus (Vr. En Antw. 42) hebben geleerd; maar als wij aldus spreken, dan bezien wij de zaak weer van een gans andere zijde. Op zichzelf beschouwd is het de grimmigheid en de toorn Gods, dat wij vergaan, zoals wij dit uit de 90ste Psalm vernomen hebben; en dat is zo waar, dat alleen hij, die zo'n toorn en zo'n verbolgenheid Gods in zijn dood erkent, die het erkent, dat het naar Gods rechtvaardig oordeel is, dat hij sterft, het ook alléén zal verstaan, dat zijn dood een ingang is ten eeuwige leven. Deze toorn en deze verbolgenheid Gods tegen de zonde, welke zo hevig is, dat Hij haar met de dood heeft moeten straffen, nemen velen van u niet zo ter harte, als zij dat moesten doen. Vandaar is het, dat velen van u de ernst dier zaak niet recht beseffen, ja, dat velen in deze allergewichtigste aangelegenheid geheel onverschillig zijn en slapen! Velen van u zijn niet door de Heilige Geest verzekerd en verzegeld, dat zij in waarheid de Heere zullen aanschouwen in gerechtigheid, dat zij Hem zien zullen, gelijk Hij is, en zij wandelen nochtans daarheen, alsof zij de Heere zouden aanschouwen. Zij troosten zich daarbij met allerlei troostgronden, die niet berusten op de enige offer van Christus aan het kruis, maar die daarnaast zijn gelegd geworden, en niet dan troostgronden zijn der menselijke ijdelheid. Zij zoeken gedurig troostgronden in zichzelf, en tot de enige troost, te weten tot het geloof in Christus, kunnen zij niet komen. Waaraan mag dit wel liggen? Ik denk allermeeft daaraan, dat zij het Woord Gods niet geheel geloven, maar nemen uit het Woord slechts datgene op, waarmee zij het geweten, dat hen pijnigt, kunnen stillen. Dezulken raad ik aan, dat zij het gehele Woord Gods voor zich nemen en zich daardoor niet alleen laten troosten, maar ook bestraffen.

Wij mensen zitten gewoonlijk in allerlei zonden en ongerechtigheden; wij behoeven het waarlijk niet zo in de verte te gaan zoeken, waarom wij "zondaars" zijn; de Wet zegt het ons letterlijk genoeg, waarin wij overtreden. Van zulke overtreding doen wij echter niet graag afstand; daarom hebben wij van nature veelmeer hart voor een evangelie, dat ons met de overtreding zalig spreekt, dan voor het Evangelie Gods, dat ons in de overtreding zalig spreekt, opdat wij van elke overtreding mogen afgekomen zijn. De zélfheiliging behaagt de mens meer dan de heiliging in de Heilige Geest. Wij willen voor de bedreven zonde liever boeten met een dagelijks sterven naar eigen keus, dan dat wij het voor waarachtig houden en aannemen: "Heden of morgen sterft gij, o mens, en u hebt u te buigen onder Gods toorn en verbolgenheid en uw huis te bereiden." Wij steunen liever op een "inwendig leven", dan op het offer van Christus. Aldus luidt echter des Heeren woord: "Laat los, en gij zult losgelaten worden." (Luc. 6: 37)

Overeenkomstig zodanig woord beveelt de Heere ons, dat wij ons onder Zijn toorn en Zijn verbolgenheid buigen, dat wij erkennen, dat wij stof, aarde en as zijn, dat wij de dood hebben verdiend en ons alleen te verlaten hebben op datgene, wat Christus eens voor altijd volbracht heeft in onze plaats. Het Woord Gods laat voor het gewone bekommerd-zijn weinig ruimte. Het gewone bekommerd-zijn des mensen maakt, evenals zijn onverschilligheid ten aanzien van Wet, zonde en straf, uit de offerande van Christus liefst een

rooms offer. hetwelk slechts voor dat ogenblik geldt, waarin men er zich van bedient. Het Woord Gods daarentegen stelt ons een offerande voor ogen, die voor eeuwig geldt, en dringt deswege sterk aan op het geloof, omdat alleen hij, die gelooft, behouden en zalig is. Om die reden trekt ook de Apostel hier een vergelijking, om te bewijzen, dat Christus met Zijn dood ééns voor altijd alles volbracht heeft.

Éénmaal sterft de mens naar het rechtvaardig oordeel Gods, en niet twee- of meermalen. Éénmaal moet hij het ondervinden, hoe zeer God toorn; eenmaal moet hij van hier weg. Eenmaal wordt hij door de dood bezocht, al heeft hij ook zeventig of, ten hoogste, tachtig jaar uitstel; een oneindig uitstel hebben wij niet. Eénmaal moeten wij er aan. Gelijk wij echter éénmaal er aan moeten, zo is ook Christus éénmaal geofferd, om veler zonden weg te nemen. Christus is niet twee-, drie- of honderdmaal geofferd, om veler zonden weg te nemen. Christus wordt ook nu niet meer heden, morgen en overmorgen geofferd. Nee, om veler zonden weg te nemen is Hij éénmaal geofferd, juist zoveel maal als een mens sterven moet. Achttien eeuwen is het nu geleden, dat Christus zo geofferd is, en wij hebben van Godswege het getuigenis daarvan nog heden, zoals wij ook ons dagelijks brood hebben.

Het is nodig dit te weten, want wij hadden wel graag een Christus, die heden en morgen zijn bloed voor ons vergoot. Maar de Schrift predikt ons een Christus, Die dit eens voor altijd gedaan heeft. Zo moeten wij dan op twee dingen onze aandacht vestigen: het eerste is, dat wij éénmaal sterven moeten; en het tweede, dat Christus éénmaal voor ons geofferd is. Het eerste zal ons leren, ons onder Gods oordeel te buigen; en het tweede zal ons leren, hoe wij bij allen toorn en alle verbolgenheid Gods nochtans niet zullen omkomen. Want op deze twee dingen vestigen wij niet graag onze aandacht, maar schuiven de zaak liever op de lange baan, hopen op beterschap en menen, dat het offer van Christus ons naderhand nog wel ten goede zal komen, wanneer wij met het onze zijn te kort geschoten. Dat geloof deugt echter niet veel, waarbij men zegt: "Ik weet niet, hoe ik het heb; of ik rechtvaardig en zalig ben, kan ik niet zeggen; voor jaar en dag ontving ik vergeving mijner zonden; voor jaar en dag werd ik opgewekt; voor jaar en dag sprak de Heere dit en dat tot mij." Of ik dan al opgewekt werd, of ik wedergeboren werd, of ik bekeerd werd, of ik door dit of dat getroost werd, wat kan het mij troosten, als ik heden niet weet, hoe ik er mee sta, en als ik het niet voor de dag mijns doods, ja voor de eeuwigheid weet!

Het Woord Gods predikt meer dan datgene, waarvan wij gewoonlijk zo veel ophef maken; het Woord Gods predikt ons: "Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en in alle eeuwigheid" (Hebr. 13: 8); zoals het ook heet in het bekende lied:

*Éénmaal is de schuld vereffend,
Eeuw'ge waarde heeft die zoen.*

Ik kan mij niet vasthouden aan dat, wat ik geweest ben of niet geweest ben, aan dat, wat ik geworden of niet geworden ben. een hechte, levende grond moeten wij onder onze voeten hebben, een grond buiten ons. En deze grond is: "Christus is eenmaal geofferd, om veler zonden weg te nemen."

De zonden kunnen en mogen ons daarbij niet in de weg staan; geen oude zonden, noch nieuwe zonden. Daarbij mogen ook geen bedenkingen van het kwade geweten ons in de weg staan, als er van Gods Wet en geboden gesproken wordt; nee, men heeft de woorden ter harte te nemen: "Christus is éénmaal geofferd, om veler zonden weg te nemen."

Heeft Hij ons de zonden weggenomen, dan zijn die niet meer aanwezig; zijn de zonden niet meer aanwezig, dan is er een wandelen in de Wet, in de inzettingen, rechten en geboden Gods; en is Christus daartoe geofferd, zo moet Zijn offer daartoe geldigheid hebben; zodat dit: dat Hij de zonden weggenomen heeft, kracht van wet heeft, en overeenkomstig de Wet is; en is dat éénmaal geschied, zo heeft dit "eenmaal" eeuwige kracht en geldigheid; en heeft Hij veler zonden weggenomen, dan behoef ik slechts zonden te hebben, om tot die velen te behoren. Wanneer ik van een geneesheer zeg: "hij heeft velen van

hun ziekten genezen", dan zeg ik meer, dan wanneer ik zeg: "hij heeft allen van hun ziekte genezen"; want met dat "velen" zeg ik alles tot zijn lof en spreek tevens de kranke moed in, om zich tot zo'n geneesheer te wenden. Daarom willen wij de woorden van de Apostel met ernst ter harte nemen, opdat zij bij ons in merg en bloed mogen overgegaan zijn; want de Apostel zegt hier niets tot lof der mensen, maar spreekt alles tot verheerlijking van Christus. Van de mensen zegt hij, dat zij eenmaal moeten sterven; van Christus zegt hij, dat Hij eenmaal geofferd is, om veler zonden weg te nemen. Wij moeten niet naar onze vroomheid vragen, maar acht geven op onze ongerechtigheden en op Gods toorn en grimmigheid, dat wij om die ongerechtigheden eenmaal sterven moeten.

En voorts willen wij, uit hoofde van onze dood, die wij sterven moeten, het "éénmaal", dat ons toekomt, en het "éénmaal" van Christus tegen elkander houden, opdat wij er niet naar vragen, *hoe* wij ons bevinden, noch wat wij in ons hebben of gehad hebben, maar daarnaar vragen, wat Christus eens voor altijd gedaan heeft, opdat wij in het geloof ons aan Hem houden. Zodoende zullen wij vervuld zijn van allerlei levens- en stervenstroost, ons ook in waarheid verlost vinden van allerlei ongerechtigheid, en zullen een goed toevoorzicht hebben tegen het oordeel, dat ons wacht.

II.

Van dit toevoorzicht en goed vertrouwen willen wij nu nog nader tot u spreken.

De mens boet met Zijn dood niets af. Het is Gods toorn en grimmigheid, dat wij vergaan. Wanneer wij echter tot het stof zijn wedergekeerd, zo is de zaak daarmee nog niet ten einde. Twee dingen toch staan ons te wachten: het eerste is de dood, het tweede het oordeel. Op dit laatste moeten wij wel terdege acht geven, gelijk ook de Apostel Paulus aan die van Korinthe schrijft: "Wij zijn ook zeer begerig, hetzij inwonende, hetzij uitwonende, om Hem welbehaaglijk te zijn; want wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een ieder wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad." (2 Kor. 5: 9, 10)

Dat deze twee dingen ons te wachten staan, weten wij allen zeer goed; maar wij verdrijven graag elke gedachte aan dood en oordeel. De waarheid evenwel, dat ons na de dood een oordeel wacht, spreekt en maant luid genoeg in de diepste grond des harten.

Welke is nu echter de grond, waarin ons anker rust? Is het het leven in eigen hand, of is het Christus, éénmaal voor ons geofferd, om onze zonden weg te nemen? Deze vraag verdient een ernstige overweging.

Mijn Geliefden! In de grond des harten gelooft de mens aan dat wat zichtbaar is, aan mensengunst, eer en aanzien, aan een stuk kleding of een stuk geld. In de grond des harten gelooft een mens niet, dat hij eenmaal sterven moet, veel minder nog, dat hij in het gericht moet komen. Het zal intussen wel van God, de enige Rechter, afhangen, ons óf te verdoemen, óf zalig te maken. Voor Gods gericht hebben wij niets in te brengen; voor Gods gericht kunnen wij op duizend niet één antwoorden; voor Gods gericht zal het ook weinig betekenen, of hierbeneden alle mensen zeggen: "die man, die vrouw is in de hemel"; voor Gods gericht gaat alles naar gerechtigheid; voor dit gericht kan geen Kaïn, geen Cham, geen Laban, geen Ezau, geen Korach, geen Bileam, geen Saul, geen Joab, geen Gallio, geen Demas, geen Agrippa, geen Farizeeër en Schriftgeleerde bestaan. Nee, voor het gericht Gods kan alleen bestaan wat zich in waarheid onder Gods toorn en grimmigheid heeft gebogen. Voor Gods gericht kan het ook niet heten: "Laat mij binnen, want ik ben vroom geweest; ik ben, toen ik op aarde was, bekeerd geweest; ik heb eertijds vergeving mijner zonden verkregen." Als de boeken geopend worden, dan zal het heten: "Hebt u gerechtigheid nagejaagd? Hebt u gerechtigheid gedaan, een ieder aan zijnen naaste, gerechtigheid met de el en met de weegschaal? Hebt u barmhartigheid geoefend jegens uw naaste in het gericht, en hem met blijdschap geholpen, waar hij verlaten was? Hebt gij, kind, uw ouders liefgehad? Bent u hun gehoorzaam geweest? Hebt gij, ouders, uw kinderen opgevoed in de tucht en vermaning des Heeren? Hebt gij, man, uw eigen vrouw liefgehad en bij haar gewoond met verstand? Hebt gij, vrouw, uw eigen man liefgehad en bent u hem onderdanig geweest en getrouw in alle dingen? Waart gij, heer, of gij, vrouw, zachtmoedig jegens uw onderhorigen? En gij,

dienstknecht of dienstmaagd, waart u uw heren dienende, niet met ogendienst, maar als dienende den Heere? Hebt u niet de vrome gespeeld, maar hebt u gedaan wat Ik u heb bevolen? Hebt u Mijn geboden bewaard?" Hoe? Wat? Zullen wij dan door onze werken zalig worden? Dat zij verre; wij zijn niet zalig geworden door onze werken, die wij gedaan hebben, maar door Gods grote barmhartigheid, door Zijn goedertierenheid over ons in Christus Jezus. Maar dat de mens eenmaal sterft, en dat hij dan in het gericht komt, dat mag ik u evenwel niet verzwijgen; evenmin dit u verzwijgen, dat een mens naar zijn werken, dat is, naar hetgeen door het lichaam geschiedt, in dat gericht zijn oordeel zal wegdragen.

Zo luidt overal de Apostolische leer, en daarom houd ik ze u voor, opdat u eens moogt beginnen van harte te geloven wat de Apostel zegt: "Het is de mens gezet eenmaal te sterven, en daarna het oordeel." Want als u dit gelooft, ja, van hart gelooft, zo zult u spoedig al de steunsels der vroomheid wegwerpen, waarop een mens zich zo graag te goed doet, en waarmee hij zichzelf vleit, terwijl hij bij dat alles jaar in, jaar uit, onvoorbereid blijft, om voor zijn God te verschijnen; en dat hij onvoorbereid blijft, ligt daaraan, dat hij op de Wet zijns Gods geen acht geeft, zoals hij dat behoorde te doen. Want wat weet God van een vromigheid, die op zijn Wet geen acht geeft? Dan echter zal men op de Wet Gods acht geven, wanneer men zichzelf verloochent, zoals onze Heere gezegd heeft; wanneer men het lieve "ik" prijsgeeft mitsgaders alle poging van zelfhandhaving; want alleen daar kan de liefde van God en van de naasten wortel schieten. Daar wordt de hoogmoed en de waan der vroomheid afgelegd, zodat het niet meer is: "Kom niet aan mijn inwendige leven; ik sla u dood, als u dat niet eerbiedigt!" Maar veeleer dit: "Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij." Daar is dan aan het lieve "ik" des mensen de hals gebroken, en Christus leeft in het hart, zodat het in waarheid is: "Christus, Christus" en niet: "ik, ik." Daar is dan een waarachtige vrome, die echter voor zich niets anders heeft, dan dat hij gelooft in Hem, Die de goddeloze rechtvaardigt.

Zulke mensen wil God, dat wij zijn! Geen zondagsheiligen, die door de week hun eigen lust doordrijven, maar werkdagsheiligen, die 's zondags arme zondaars zijn; geen lichtdragers op de leerstoel of op de straat en bij de buurman, terwijl in het eigen huis enkel duisternis is, maar lichtdragers in de eigen huizen, waar immers op zichzelf beschouwd alles duisternis is, zodat het licht naar buiten uitbreke, terwijl zij bij dat alles bekennen, dat in hen het licht niet is, maar dat de Heere hun licht is en hun levensvreugde, ook hun gerechtigheid. Waar het zo toegaat, daar gelooft men vast en zeker, dat men eenmaal sterven moet; daar gelooft men vast en zeker, dat men voor het gericht moet verschijnen; maar daar verricht men ook allen arbeid als zulk een, die weet dat hij er mede voor het gericht moet komen, opdat het openbaar worde, dat het werk in God gedaan is, dat het is naar de wille Gods. Voorzover men zelf het werk heeft tot stand gebracht, kent men er geen waarde aan toe, maar roept: "Ga niet in het gericht met uw knecht"; daar buigt men zich onder Gods toorn en grimmigheid, en heeft geen vroomheid, maar men heeft een goede Advocaat, en op deze wil de Heilige Geest, dat men zich voor dit leven, tegen de dag des oordeels verlate. Daarom laat Hij het ons door Zijn Apostel verkondigen: "Christus zal ten anderen maal zonder zonde gezien worden van degenen, die Hem verwachten tot zaligheid."

Wij zijn raadselachtige mensen: wij geloven aan het oordeel Gods en geloven er evenwel niet aan. Dat wij er aan geloven, bewijzen wij daarmee, dat wij alles bijeenrapen tot handhaving van onszelf, om voor Gods gericht te kunnen bestaan; dat wij er evenwel niet aan geloven, dat bewijzen wij daarmee, dat wij wel gevoelen, hoe alles niet kan baten, wat wij ter handhaving van onszelf bijeenbrengen, en wij het nochtans niet laten varen, onszelf nooit oprecht afvragende: *Is het ook, dat ik het leven in eigen hand vind?*

De mens wil juist daar het allerminst van eigen gerechtigheid weten, waar hij diep in de eigengerechtigheid zit. Dat is echter de eigengerechtigheid: dat men niet uitsluitend Christus verwacht tot zaligheid, maar zich ten dele op Christus verlaten wil, ten dele op eigen vroomheid, op het leven in zich, op de werken en oefeningen der Godzaligheid, die men zelf gedaan en ten uitvoer gebracht heeft. Wanneer men van diergelijke, als het laatstgenoemde, niet ten minste iets bezit, dan, zo meent men, komt men met Christus niet uit voor het gericht Gods. Men meent, dat men zich op Christus alléén niet kan verlaten, indien

men toch zonde heeft, en men wil die zonde uitdelgen door zelfgekozen werken, doordat men de Wet er bijneemt, om naar dezelve te wandelen, naast het geloof.

De mening der Hebreëen, aan welke de Apostel schreef, was ook een dergelijke. Om hun echter moed te geven, dat zij zich geheel en alleen op Christus zouden verlaten, schrijft hij hun: "Christus zal ten anderen male zonder zonde gezien worden van degenen, die Hem verwachten tot zaligheid." En ten einde ook u moed te geven, om u geheel en alleen op Christus te verlaten, houd ik u deze zelfde woorden voor. Wie uwer Christus verwacht tot zaligheid, die gevoelt in zichzelf niets dan verdoemenis, terwijl hij zich onder Gods toorn en grimmigheid buigt; hij ziet niets anders dan verdoemenis om zich heen, niets dan verdoeming boven en beneden; want hij vindt in zichzelf niets, op grond waarvan God hem zou vrijspreken. Bij die verdoeming verwacht hij echter tot zaligheid, tegen het oordeel, alléénlijk Christus. nu verzekert ons de Apostel, dat wanneer wij Hem zo verwachten, wij niet zullen beschaamd worden; daarom schrijft hij: "Hij zal ten anderen male zonder zonde gezien worden."

Eenmaal is Hij gekomen en heeft geleden en is gestorven aan het kruis, om onze zonden weg te nemen. Omdat Hij toen onze zonden op Zich genomen en ze weggedragen heeft, zo is de zonde er niet meer, zij is verzoend, uitgedelgd. Dientengevolge zal Hij ons in het gericht verschijnen als zulk een, Die onze zonden heeft uitgedelgd. Hij zal dus niet met zonde komen, dat ons die zou kunnen worden verweten, maar Hij zal komen met zijn onschuld, heiligheid en gerechtigheid. Zo zullen wij dan niet in het gericht omkomen, indien wij alleen Hem verwachten tot zaligheid. Nee, ofschoon als verdoemeniswaardig en goddeloos voor het gericht, zullen wij nochtans niet ter verdoemenis verwezen worden; want zo zal Zijn woord luiden: "Ik wil niet, dat deze in het verderf nederdale, Ik heb verzoening voor hem gevonden."

De hogepriester van het oude volk Israël ging met het bloed der geslachte dieren in het heiligdom; dit bloed nam God aan voor de zonden des volks. Zo ging dan de hogepriester in het heiligdom met de zonden des volks. Hij droeg deze zonden, dat bloed der geslachte dieren in een bekken in het heiligdom in, eenmaal des laars, op de grote verzoendag. Daarbuiten stond het volk in gespannen verwachting; het had niets dan zonde en volstrekt geen gerechtigheid. Zou dat bloed wel aangenomen worden? Of zou de toornegloed van uit de Tabernakel hen allen verteren? Het volk wachtte, en wachtte wederom op genade. De hogepriester besprengde met het bloed zevenmaal het voorhangsel; dan ging hij achter het voorhangsel en besprengde wederom zevenmaal met het bloed de ark des verbonds en het verzoendeksel, en de Heere, Die het bloed zag, deelde Zijn genade, Zijn vrede, Zijn zegen de hogepriester mede, opdat deze die zegen op de wachtende menigte zou leggen. Daar verschenen dan de hogepriester; hij werd gezien door de op genade, op vrijpraak, op de vrede wachtende menigte. Hij kwam niet met de zonde terug, de zonde was in het heiligdom uitgedelgd, zo werd hij dan door de wachtende menigte weer gezien zonder zonde. Net zo zal ook de ware Hogepriester ten anderen male zonder zonde gezien worden van u, die op Hem wacht tot zaligheid. *Laat daarom gerust al het andere varen, en verwacht, verbeidt Hem; want Hij zal geen zonde medebrengen, wanneer Hij u verschijnen zal maar eeuwige heerlijkheid. AMEN*

Deze leerrede is gehouden te Elberfeld op 12 September 1847 's voormiddags.